

PARLANT DEL TEMPS

Miquel Pont i Farré

Des de temps bíblics, la natura s'ha mostrat alhora generosa i esquerpa, i els qui més en pateixen les conseqüències són els que han viscut de la producció de la terra, incloent-hi la ramaderia i, per descomptat, tots els éssers vius que necessiten menjar i beure. Recordem les èpoques de les “vaques seques” i les “vaques grasses”... no són més que èpoques de sequera o d'abundància d'aigua.

Com a pagès fill de pagès, a casa sempre hem estat pendants del temps, i des que vaig néixer, en plena guerra civil, els anys més secs que recordo, van ser entre el 1955 i el 1957, quan la collita fou tant minsa que l'ordi no es podia segar ni amb la dalla ni amb el volant, i molt menys amb la gavelladora, ja que només tenia quatre dits d'alçada; l'única manera de treure'n alguna cosa de profit va ser arrencant-lo amb les mans, una feina molt pesada, ja que a les sis del matí ja estàvem amb el cap a terra intentant recuperar algun gra de cereal d'unes espigues seques i dures per falta d'humitat, la qual cosa, a les meves germanes i a mi, que encara no teníem les mans prou endurides, ens provocava terribles llagues i les havíem de tapar amb un mitjó vell, (els guants eren un article de luxe que només portaven els menestrals). Un cop teníem les plantes arrencades, com que tan important era el gra com la mica de palla que poguéssim aprofitar per donar menjar als animals, les posàvem en les borrasses de collir olives, ja que eren tan petites que no es podien lligar, i immediatament les portàvem a l'era, per batre i poder-ho aprofitar tot.

Aquests anys de mala collita, un altra manera d'aprofitar fins a l'últim gra de cereal i de palla era, a la màquina gavelladora, posar unes botxes

als rampills, de manera que s'aprofites tot, i quan els rampills arrossegaven les espigues que tallava la ganiveta a la pastera, es posava una borrasa, de manera que, lligada a la pastera i aguantada per un home, aprofitava fins a l'última espiga.

L'any 1965 també va ser un any molt dolent, però la diferència va ser que aquell any vam comprar la recol·lectora, i la diferència de treballar amb aquesta màquina era que, encara que l'espiga fos petita, aquesta anava a parar al dragant que desgranava la palla del gra i aquest acabava al sac.

En un text de 1965, l'Agustí Duran i Sanpere explicava les penúries que es van passar entre el 1567 i el 1584, que, pel que sembla, no són pas de bon record, ja que no van estar massa regalats per l'aigua.

Al "*Quaderns Barri de Sant Magí, Núm. 6, de l'any 1996, Pàg. 37*", en Santiago Serrano, en el seu article, ens comenta que l'escassetat d'aigua del 1528 va fer que els molins de farina situats al costat de les

rieres tinguessin problemes per omplir les basses d'aigua que feien funcionar els molins i haguessin de recórrer a l'energia del vent per poder fer la farina, construint, d'aquesta manera, molins de vent com el que hi ha vora el castell de Cervera.

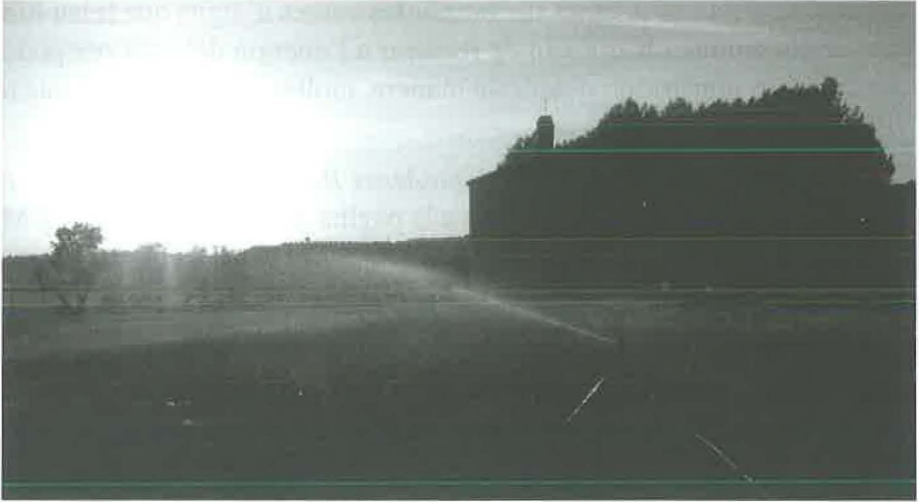
Dintre la mateixa col·lecció "*Quaderns Barri de Sant Magí*", en el núm. 9, corresponent a l'any 1999, a la pàgina 25 l'historiador Josep M. Llobet ens descriu el pelegrinatge del 1593 a Sant Magí de la Brufaganya per implorar al Sant l'aigua que tanta falta els feia.

Hi havia una dita que deia que un esquirol podia anar d'una punta a l'altra de la Península Ibérica sense tocar a terra, saltant per les branques dels arbres. Si llegim una mica d'història, ens trobem que el desboscament arriba a la seva plenitud al segle XVIII i XIX, degut, entre altres, a la construcció de vaixells per anar a Amèrica i per envair els mars.

Ara es diu que no plou perquè els pagesos han guanyat terra de cultiu sacrificant els boscos, però jo em pregunto, com és que durant el segle XVI es va patir una gran sequera i, pel que diu la història, la terra estava plena de boscos, de manera que, tirant del meteoròleg que tinc més a prop, que no és altre que el Toni Nadal, li pregunto quina part de culpa tenim la gent del camp, amb les sequeres i quina explicació científica tenen aquests canvis de temps.

Recordo quan era jove i les previsions meteorològiques de la televisió no només no es coneixien sinó que ni tant sols no estaven inventades (almenys en l'àmbit rural com el meu), la nostra manera de preveure el temps era fixant-nos en la natura; no et deien exactament quan plouria, però sí si hi havia canvis substancials a l'atmosfera: quan les mosques eren més empipadores que de costum; quan els tàbacs i les mosques que picaven els animals de treball eren més actives; quan les orenetes volaven a ran de terra; quan els pastors no podien fer pasturar el ramat perquè quedaven parats i no volien menjar; quan les formigues es posaven a treballar en fila índia en lloc de voltar totes escampades i posaven terra al voltant del cau com si fessin una piràmide era senyal de pluja. També era un senyal quan plovia a Madrid ja que, al cap d'un parell de dies, ja teníem la pluja a casa nostra o bé mirant el cel i si a la posta de sol es

veia allò que en dèiem “dos sols”, o reflex del sol als núvols, també era senyal que havia d'arribar l'aigua. En canvi, quan les ovelles estaven neguitoses, s'empaitaven i es tustaven, volia dir que arribava el vent. També hi havia moltes dites populars, que si bé avui dia se'n fa poc cas, si la gent els deia, per alguna cosa devia ser, com la de “Sol rogent, pluja o vent”, o la dita, molt de cada nostra, que diu que el vent de Granyena (marinada del Sud-est) porta la cua molla. I si durant l'estiu, senties pudor de claveguera o el femer feia més mala olor del que tocaria, era senyal que el temps canviaria, o bé quan anaves al celler a omplir el porró, o anaves a l'estable i veies que “les parets ploraven”, és a dir, que les pedres estaven molles; o a l'estiu veies els gripaus, cosa que normalment no passava, també era senyal de canvi de temps.

Recordo que quan s'acabava l'hivern, fins que no es veia la primera puput, era que el fred encara no s'havia acabat; i pocs dies després de les puputs, arribaven els roquerols, les orenetes i les falcilles; en canvi, quan s'atansava el fred, les orenetes es preparaven per marxar i omplien els fils de la llum; i si passaves amb les mules per la Creu dels Orenets, durant dos o tres dies, al matí, et trobaves amb un estol d'orenetes que, en el moment en què el sol s'alçava, elles aixecaven el vol i fins l'any que ve. Al cap de pocs dies arribaven els primes pinsans i, ràpidament, el fred ja el teníem a sobre.